

Tillgänglighet till nya läkemedel för patienter i Sverige – utgångspunkter från svensk hälso- och sjukvård

Sveriges regioner verkar för att invånarna i Sverige ska ha bästa möjliga förutsättningar till ett liv i god hälsa, idag och i framtiden. Tillgången på effektiva, säkra och kostnadseffektiva läkemedel är en nyckel för detta. Som ett resultat av framgångsrik forskning, vetenskapliga framsteg och ständig utveckling inom vården skapas nya behandlingsmöjligheter. Precisionsmedicin, avancerade terapier och innovativa läkemedel – framför allt för patienter som lever med sällsynta och svåra sjukdomar – innebär i förlängningen ett skifte i hur hälso- och sjukvården bedrivs. Svensk hälso- och sjukvård har goda förutsättningar för att möta detta skifte, samtidigt som det innebär utmaningar vad gäller tillgängliggörande av nya behandlingsmetoder – hela vägen från forskning till patient. Utmaningar som behöver adresseras på ett proaktivt och långsiktigt hållbart sätt.

Den europeiska branschföreningen för läkemedelsföretagen, EFPIA, sammanställer årligen den så kallade WAIT-rapporten för att beskriva den aktuella bilden av tillgänglighet – ur ett företagsperspektiv. I samband med 2020 års analys för Europa, och den efterföljande svenska analysen som genomfördes på uppdrag av svenska läkemedelsindustriföreningen, Lif, framstod Sverige som ett land på "efterkälken när det gäller patienters tillgång till nya läkemedel" – särskilt för sällsynta sjukdomar. Efter en fördjupad analys av såväl WAIT-rapportens metodik och en granskning av den faktiska tillgängligheten till aktuella läkemedel, visade sig denna bild vara missvisande och har kritiserats av företrädare för hälso- och sjukvården. En mer nyanserad debatt och konstruktiva samarbeten med läkemedelsföretagen i Sverige efterfrågades.

Detta kunskapsunderlag är det första i sitt slag och är framtaget av Region Västerbotten och Region Örebro län. Fem huvudbudskap presenteras. LÄS HELA KUNSKAPSUNDERLAGET (2021) HÄR.

Huvudbudskap

- 1. Tillgänglighet till läkemedel är ett flerdimensionellt begrepp.** Tillgängliggörande av läkemedel till patienter i Sverige, utifrån behov, kan ske på många olika sätt. Alla läkemedel som erhåller marknadsgodkännande är inte per automatik relevanta behandlingsalternativ i svensk hälso- och sjukvård.
- 2. Europeiska branschföreningen för läkemedelsföretagen (EFPIA) och dess svenska motsvarighet Lif sammanställer årligen statistik över tillgängligheten till läkemedel i Europa och i Sverige, utifrån ett företagsperspektiv. Dessa sammanställningar missar många dimensioner av tillgänglighet från den svenska hälso- och sjukvårdskontexten. Framförallt det regionala perspektivet och regionernas olika möjligheter att tillgängliggöra läkemedel till patienter. Jämförelser mellan länder är problematisk då underliggande data skiljer sig åt mellan olika länder. Statistiken behöver dessutom ses i ljuset av varje lands unika förutsättningar och olikheter inom hälso- och sjukvårdssystem. Ökad förståelse för hur systemet ser ut i Sverige – nationellt och regionalt – är av central betydelse.**
- 3. Hundraprocentigt tillgängliggörande av marknadsgodkända läkemedel är inte en rimlig förväntan och inte heller alltid nödvändigt ur ett patientperspektiv – framförallt när andra tillgängliga behandlingsalternativ redan tillgodoser patienters behov på ett bra sätt. Kostnadseffektiviteten är också avgörande då den påverkar andra patienters tillgång till behandling, idag och i framtiden.**
- 4. Ett läkemedels mervärde definieras inte av dess regulatoriska marknadsgodkännande, unika egenskaper eller särskilda sär läkemedelsstatus. Av betydelse är läkemedlets förmåga att adressera behov hos patienter på ett effektivt, säkert och kostnadseffektivt sätt – relativt andra behandlingsalternativ.**
- 5. Nya avancerade terapier och innovativa läkemedel skapar nya möjligheter för Sverige och svensk hälso- och sjukvård. Samtidigt utmanar det rådande system på många olika sätt. Idag pågår fler initiativ – regionalt och nationellt – för att stärka förutsättningarna för långsiktigt hållbart tillgängliggörande av nya läkemedel i Sverige. Nya former av samverkan mellan nyckelaktörer och intressenter, inklusive läkemedelsföretagen, kommer vara avgörande i det fortsatta arbetet.**

VILL DU VETA MER?

Örjan Norberg, chef, Innovation och forskningsanslag, Region Västerbotten, orjan.norberg@regionvasterbotten.se

© Region Västerbotten, Region Örebro län, 2021